

DE CONTRACTUELE EN DE GERECHTELIJKE SCHEIDING VAN GOEDEREN

door

W. DELVA

Gewoon Hoogleraar aan de Rijksuniversiteit te Gent

INLEIDING

1. De wetgever heeft het huwelijksvermogensstelsel van scheiding van goederen als een van de weinige door hem in wetteksten uitgewerkte stelsels behouden (art. 1466-1469 B.W.). Het werd thans — na de wetten van 30 april 1958, 22 juni 1959 en 5 december 1963 — in een nieuw confectiepak gestopt bij de wet van 14 juli 1976; een confectiepak dat, naar mijn smaak, te eng zit: het nieuw stelsel van scheiding van goederen is veel te bondig uitgewerkt; een confectiepak dat ook onwennig zit: het is in heel wat opzichten te nieuw.

2. Dit stelsel werd — en wordt nog steeds — zeer dikwijls bedongen (1), nl. door echtgenoten van wie minstens één een risicodragend beroep uitoefent.

Doordat het een uitgewerkt stelsel is volstaat het dat de echtgenoten, die contractueel van goederen gescheiden willen zijn, daartoe de nodige verklaring zouden doen zonder dat zij tot een uitschrijving van het stelsel dienen te komen (art. 1389 B.W.); al moet dit, naar ik meen, voor raad worden gegeven.

3. Doch de wettelijke regeling van de zuivere contractuele scheiding van goederen geldt ook in andere gevallen waarin de scheiding van goederen het gevolg is ofwel van een aldus verlangde verandering van huwelijksvermogensregeling tijdens een huwelijk (bij toepassing van de artikelen 1394-1396 en 1397 B.W. en van de artikelen 1311-1316 en 1319-1319bis Ger.W.), ofwel van een scheiding van tafel en bed (zie artikel 311 B.W. en de artikelen 1305-1307 Ger.W.), ofwel van een gerechtelijke scheiding

(1) Zie de statistieken: voor 1927 in *R.P.Not.*, 1949, 212-214; voor 1937 in *R.P.Not.*, 1949, 212-214; voor 1947 in *R.P.Not.*, 1948, 332; voor 1952 in *R.P.Not.*, 1954, 188; voor 1957 in *R.W.*, 1957-1958, 1726; voor 1971 in GREGOIRE, M., T.V., *Régimes matrimoniaux*, 2e partie (la réforme de 1976), Formulaire commenté, in: *Répertoire Notarial*, 1977, nr. 1.

van goederen (bij toepassing van de artikelen 1470-1474 B.W. en de artikelen 1311-1318 Ger.W.).

4. De voorheen bestaande verschillen (tussen b.v. de contractuele scheiding van goederen en die welke het gevolg was van een scheiding van tafel en bed — zie de oude artikelen 1537 en 1448 B.W.) werden weggewerkt.

Vandaar de conclusie dat, ter oplossing van interpretatieproblemen, de artikelen 1466-1469 en 1470-1474 B.W. als elkaar aanvullende bepalingen moeten worden aangezien(2).

5. Toch mag gevreesd worden dat de zuivere scheiding van goederen in haar „new look” én door de impact van het primair huwelijksstelsel, én door het nieuwe van de enkele bovendien al te summier uitgewerkte teksten, voor heel wat verrassingen zal zorgen die zich zullen voegen bij de vele verrassingen die het dagelijks leven meebrengt voor van goederen gescheiden echtgenoten.

6. Indien de voorkeur zou gaan naar een scheiding van goederen gecombineerd met een ander stelsel of door bijzondere wijzigingsbedingen naar wens gefatsoeneerd, dreigen de verrassingen enorme afmetingen te zullen aannemen, zoals weleer toen onder het oude huwelijksvermogensrecht een huwelijksvermogensstelsel van scheiding van goederen met gemeenschap van aanwinsten werd bedongen(3).

7. Daarom dat voor de notarissen een belangrijke taak wacht, te weten: degelijke, eenvormige, voluit-geschreven type-huwelijkscontracten van scheiding van goederen gebruiken(4).

(2) TRAESE, G., CASMAN, H., en BOUCKAERT, F., *Het nieuwe huwelijksvermogensrecht* (de wet van 14 juli 1976), *T.P.R.*, 1976, 963; — DELVA, W., *De conventionele huwelijksvermogensstelsels*, nr. 43, d. in: *Het nieuwe huwelijksvermogensrecht*, Post-universitaire lessenreeks, R.U.G., 1978 (eveneens in dit nummer).

(3) DELVA, W., *Het huwelijksvermogensstelsel van scheiding van goederen met gemeenschap van aanwinsten*, Tongeren, 1952.

(4) Vgl. RENARD, Cl., *Les dispositions générales relatives aux régimes matrimoniaux*, in: *La réforme des droits et devoirs respectifs des époux et des régimes matrimoniaux*, Jeune Barreau — Bruxelles, 1977, 205.

DE CONTRACTUELE SCHEIDING VAN GOEDEREN

AFDELING 1

HET STATUUT VAN DE VERMOGENS

I. EIGEN VERMOGENS

8. a. Twee gescheiden massa's. In een zuivere scheiding van goederen behoort het tot het wezen van het stelsel dat er slechts twee massa's goederen zijn: deze van de man, deze van de vrouw. Er komt geen gemeenschappelijk vermogen tot stand; hoogstens kan er m.b.t. één of meer goederen een onverdeeldheid van gemeen recht tot stand komen, in welk geval de onverdeelde rechten van ieder van de echtgenoten insgelijks tot hun eigen vermogen dienen gerekend te worden.

Bijgevolg blijven de inkomsten en de besparingen eigen goed (art. 1466 B.W.), en insgelijks de op eigen naam verkregen goederen (met recht voor de medeëchtgenoot op vergoeding indien deze de prijs geheel of gedeeltelijk met eigen penningen betaalde).

Hun schulden blijven eveneens eigen, ter uitzondering wat betreft de schulden aangegaan ten behoeve van de huishouding en de opvoeding van de kinderen (art. 222 B.W.) en de schulden die, zoals in het gemeen recht, gezamenlijk of hoofdelijk werden aangegaan (5).

9. b. Bewijs van het eigendomsrecht. Het verdient onmiddellijk opmerking dat het eigendomsbewijs niet meer geschiedt bij toepassing van het gemeen recht, zoals voorheen. Zowel tussen echtgenoten als ten aanzien van derden heeft de wetgever thans voor een bewijsregeling gezorgd die eensdeels ruimer doch anderdeels enger uitvalt dan vroeger.

1°. Tussen echtgenoten, hun erfgenamen of rechtverkrijgenden, dient het bewijs van de eigendom van een goed geleverd te worden naar de regels van artikel 1399, derde lid, B.W. (art. 1468, eerste lid, B.W.). D.w.z. dat de bewijsvoering mag geschieden „door alle middelen, met inbegrip van getuigenissen en vermoedens en zelfs van algemenen bekendheid”.

Dit nu is een veel ruimere bewijsmogelijkheid dan vroeger aanvaard werd (6), want voorheen werd algemene bekendheid in de bewijsvoering

(5) CASMAN, H., en VAN LOOK, M., *Huwelijksvermogensstelsels*, Brussel - 1976, V/1, blz. 1; — DILLEMANS, R., *Huwelijksvermogensrecht*, Antwerpen - 1977, 186-187.

(6) Zie BAETEMAN, G., DELVA, W., en CASMAN, H., *Overzicht van rechtspraak* (1961-1971), *Huwelijksvermogensrecht*, T.P.R., 1972, 570, nr. 255 e.v., met verwijzingen.

tussen van goederen gescheiden partijen geweerd vermits het geen bewijsmiddel van gemeen recht is.

2°. Ten aanzien van derden moet het eigendomsrecht van een echtgenoot op een goed bewezen worden naar de regels van artikel 1399, tweede lid, B.W. (art. 1468, eerste lid, B.W.). D.w.z. dat de eigendom, bij gebreke van boedelbeschrijving of tegen een regelmatig bezit dient „bewezen te worden aan de hand van titels met vaste dagtekening, van bescheiden van een openbare dienst of vermeldingen in regelmatig gehouden of opge maakte registers, bescheiden of borderellen door de wet opgelegd of door het gebruik bekrachtigd”.

Die bewijsmogelijkheid nu valt enger uit dan onder het oude recht vermits vroeger alle bewijsmiddelen van gemeen recht — ook getuigenbewijs en vermoedens — toegelaten waren (7).

Weliswaar zegt de tekst van de wet dat ook t.a.v. derden het bewijs van de eigendom van een goed wordt geleverd „naar de regels van artikel 1399, tweede en *derde lid*” (zie art. 1468, eerste lid, B.W.); hetgeen ertoe zou doen besluiten dat ook dan alle bewijsmiddelen, met inbegrip zelfs van de algemene bekendheid, kunnen gebruikt worden. Doch dit is blijkbaar niet de bedoeling geweest van de wetgever (8); en dus mag geconcludeerd worden met te stellen dat de tekst van artikel 1468, eerste lid, B.W. technisch niet feilloos is, waar het ongetwijfeld de betrachting was artikel 1399, tweede lid, B.W. toepassing te doen krijgen bij bewijsvoering t.a.v. derden en artikel 1399, derde lid, B.W. in geval van bewijsvoering tussen echtgenoten, hun erfgenamen en rechtverkrijgenden (9).

10. Doch de aangehaalde bewijsregeling geldt ook in hoofde van de derde die aanspraak maakt op een goed van zijn schuldenaar.

Wanneer bijgevolg de derde door middel van een zijdelingse vordering optreedt in de plaats van zijn schuldenaar die als echtgenoot, erfgenaam of rechtverkrijgende, gerechtigd is en er zo een betwisting ontstaat tussen echtgenoten, hun erfgenamen of rechtverkrijgenden, zal de derde de ruime bewijsmogelijkheid genieten van artikel 1399, derde lid, B.W. d.w.z. met inbegrip van de algemene bekendheid. Daarbuiten krijgt

(7) Zie BAETEMAN, G., DELVA, W., en CASMAN., o.c., 573, nr. 260, met verwijzingen.

(8) *Verslag Hambye*, namens de Commissie voor Justitie van de Senaat, *Parl. St.*, Senaat, B.Z. (1974), Z. 1975-1976, nr. 683-2, 88 (dit verslag wordt verder geciteerd: *Verslag Hambye*): „La Commission décide de calquer les modes de preuve, tant entre époux qu'à l'égard des tiers, sur les dispositions qu'elle a adoptées dans le cadre du régime légal pour la preuve du caractère propre des biens. Dès lors un renvoi à l'article 1399 peut suffire”.

(9) Zo wordt het blijkbaar ook verstaan door DEROUAUX, B., *Clauses modificatives du régime légal et autres conventions matrimoniales*, in: *Sept leçons sur la réforme des régimes matrimoniaux*, Univ. Liège - 1977, 179-180.

artikel 1399, tweede lid, B.W. toepassing en dient de derde-schuldeiser de strengere bewijsvoering na te komen; ja zelfs in geval van faillissement, vermits de artikelen 556-560 H.W. werden opgeheven (zie art. IV, 37 W. 14 juli 1976) doch wel gehandhaafd bij wijze van overgangsrecht (zie art. IV, 47 W. 14 juli 1976).

11. Wanneer noch een echtgenoot, erfgenaam of rechtverkrijgende, noch een derde-schuldeiser aantonen kan dat een goed eigen is, dan krijgt artikel 1468, tweede lid, B.W. toepassing: het goed wordt beschouwd als onverdeeld tussen de echtgenoten.

Zo zal de derde in geval van inbeslagneming van dergelijk goed, waarin zijn schuldenaar gerechtigd is, de regels in zake de roerende onverdeeldheid moeten nakomen (10). Hij zal dus wel de onverdeeldheid kunnen aanslaan doch eerst de verdeling moeten uitlokken vooraleer tot tenuitvoerlegging van het beslag te kunnen overgaan (arg. art. 1561 Ger.W.) (11). Dit is een volkomen nieuwe regel, want tot nu toe mocht de schuldeiser het goed zonder meer aanslaan doch kon de echtgenoot-eigenaar die niet-schuldenaar was zijn goed terugvorderen (12).

Het is trouwens de commissie voor Justitie van de Senaat die „de tekst van de Subcommissie verworpen heeft die bepaalde dat de goederen, die tussen de echtgenoten onverdeeld zijn, ten aanzien van derden voor het geheel tot waarborg strekken voor schulden van elk der echtgenoten. De schuldeisers die zich wensen te verhalen op het aandeel van de echtgenoot in het onverdeelde goed, zullen dus de verdeling van het goed moeten vorderen” (13).

II. ONVERDEELDE GOEDEREN

12. a. Soorten. Er ontstaat tussen van goederen gescheiden echtgenoten een „normale” onverdeeldheid wanneer zij samen één of meer on-

(10) CASMAN, H., *De la propriété indivise entre époux séparés de biens et de ses effets vis-à-vis des tiers*, R.C.J.B., 1974, 544 e.v. vooral nr. 18.

(11) DEROUAUX, B., *o.c.*, 180 drukt zich eerder ongelukkig uit wanneer hij stelt: „les créanciers ne peuvent plus saisir la totalité des biens confondus”.

(12) Zie Cass., 16 september 1954, R.C.J.B., 1955, 129, met noot DELVA, W., en in *Pas.*, 1955, I, 3, met conclusies van procureur-generaal Hayoit de Termicourt: „Lorsqu’une confusion a été opérée par des époux séparés de biens entre leurs biens mobiliers respectifs, il ne peut être imposé au créancier de l’un d’eux de faire entre ces biens une distinction ou une séparation que la confusion opérée par les époux eux-mêmes ne permet plus. Il s’ensuit que le créancier peut saisir les biens mobiliers possédés par les époux dans les conditions indiquées, sauf à l’époux non débiteur à agir en distraction, conformément à l’article 608 du Code de procédure civile”.

(13) *Verslag Hambye*, 88; — *Verslag Subcommissie van de Commissie voor Justitie van de Senaat, Parl. St.*, Senaat, B.Z. (1974), nr. 683-2, 302 (dit Verslag wordt verder geciteerd: *Verslag Subcommissie*).

roerende goederen verwerven, b. v. door aankoop. Het geschiedt overeenkomstig het gemeen recht, dat dit soort onverdeelde eigendom precies opdringt vermits er in geval van scheiding van goederen geen gemeenschappelijk vermogen tot stand komt. Zo ook zijn er best andere normale onverdeelde heden denkbaar (14).

Maar er is thans ook een wettelijk vermoeden van medeëigendom, doch alleen t. a. v. roerende goederen, wanneer geen van de echtgenoten er de uitsluitende eigendom van bewijzen kan (art. 1468, tweede lid, B. W.). Wat de onroerende goederen betreft is men van oordeel geweest dat „uit de titels zal blijken of het eigen goederen zijn van een der echtgenoten dan wel of ze onverdeeld aan beide echtgenoten toebehoren” (15).

13. b. Bewijs van de medeëigendom. Wat de gewone onverdeelde heden betreft vindt het bewijsrecht van artikel 1399, tweede en derde lid, B. W., toepassing: de eiser draagt de bewijslast en bewijst door de bewijsmiddelen die de wet aanneemt (16).

Maar wat de roerende goederen betreft waarvan niet kan bewezen worden dat ze eigendom zijn van een der echtgenoten, geldt én tussen de echtgenoten én t. a. v. derden het wettelijk vermoeden van medeëigendom vervat in artikel 1468, tweede lid, B. W. Bijgevolg zullen „de schuldeisers, die zich wensden te verhalen op het aandeel van de echtgenoot in het onverdeelde goed, de verdeling van het goed moeten vorderen” (17); doch ze mogen vooraf uitvoerend beslag leggen op het geheel (17bis). Anderzijds zijn de schuldeisers ontslagen van iedere bewijslast indien zij er genoeg mee nemen dat de roerende goederen onverdeelde eigendom zijn van hun schuldenaar en van diens medeëchtgenoot.

III. SCHULDENREGELING EN RECHTEN VAN DE SCHULDEISERS

14. Het ligt voor de hand dat, waar de vermogens van man en vrouw eigen zijn, ook de schulden van de echtgenoten in beginsel eigen schulden zijn en dus slechts op hun eigen goederen kunnen verhaald worden.

15. Er zijn evenwel een aantal uitzonderingen. Vooreerst m. b. t. de door de echtgenoten gezamenlijk gemaakte schulden; hetgeen niet uitgesloten

(14) Zie CASMAN, H., en VAN LOOK, M., o. c., V/2, blz. 8-9.

(15) *Verslag Subcommissie*, 302.

(16) Zie tekst, nr. 9-11.

(17) *Verslag Hambye*, 88.

(17bis) *Verslag Subcommissie*, 302 en 367, naar aanleiding van het onderzoek van art. 1544 (art. 222 van het ontwerp) dat art. 1468 B. W. is geworden.

is nu zij beiden een volkomen gelijke bestuursbevoegdheid bezitten t.a.v. hun eigen goederen (18), wat de bevoegdheid insluit om zich te verbinden. In dit geval krijgt het gemeen recht toepassing. Dus heeft de schuldeiser in de persoon van de echtgenoten, hun erfgenamen of rechtverkrijgenden, verscheidene schuldenaars die elk voor hun deel gehouden zijn (zie o.m. art. 870, 873, 1220 B.W.) (19).

Vervolgens kunnen er, gezien de volkomen gelijke bestuursbevoegdheden van de echtgenoten t.a.v. hun eigen goederen (18), ook hoofdelijk aangegane schulden zijn, waaromtrent insgelijks het gemeen recht gelding heeft (zie o.m. art. 1197 en volg. B.W.).

En dan zijn er nog de schulden die, alhoewel afzonderlijk gemaakt, een hoofdelijk karakter bezitten: nl. de schulden die door een van de echtgenoten werden aangegaan ten behoeve van de huishouding en de opvoeding van de kinderen; op voorwaarde dat die schulden, gelet op de bestaansmiddelen van het gezin, niet buitensporig zijn (art. 222 B.W.). In deze hypothese zijn de vermogens van de beide echtgenoten verbonden en natuurlijk ook de volheid van de tussen hen bestaande onverdeelde goederen.

16. De schuldeisers van één van de echtgenoten kunnen derhalve, in de regel, enkel de eigen goederen van de echtgenoot-schuldenaar in beslag laten nemen en rechten laten gelden op de onverdeelde goederen waarin de echtgenoot-schuldenaar gerechtigd is, doch dan met inachtneming van de regels op het stuk van de tenuitvoerlegging die een voorafgaande verdeling vergt zoals boven betoogd werd.

AFDELING 2

DE BESTUURSBEVOEGDHEDEN

I. PRINCIPE

17. Ieder van de echtgenoten bezit in het huwelijksvermogensstelsel van scheiding van goederen de bevoegdheid van beheer, van genot en van beschikking alleen (art. 1466 B.W.), zonder hiertoe de minste bewilliging of machtiging te behoeven (art. 212, derde lid, B.W.).

Het betreft een volkomen gelijke bestuursbevoegdheid. Derwijze zelfs dat de echtgenoten hun rechten tegen elkaar kunnen uitspelen tijdens het

(18) Zie verder tekst, nr. 17 e.v.

(19) Het betreft een samengevoegde verbintenis (DEKKERS, R., II, nr. 427-430).

huwelijk, wat fataal tot verrekeningen voert en soms tot een gedeeltelijke vereffening en verdeling wanneer een van de echtgenoten tijdens het huwelijk de verdeling vordert van al hun onverdeelde goederen of van een deel ervan (zie art. 1469, eerste lid, B.W.).

II. UITZONDERINGEN

18. Bij toepassing van het primair huwelijksvermogensrecht — dat de juridische handelingsgelijkheid van de echtgenoten opvat als een functioneel-doelgerichte bevoegdheid voor het realiseren van hun partnership, wat meteen omgekeerd hun solidaire gehoudenheid meebrengt — zijn, tot beveiliging van de voornaamste gezinswoning en het aldaar aanwezig gezinshuisraad, de bestuursbevoegdheden van de echtgenoten ingekort. De echtgenoot-eigenaar kan, zonder de instemming van de andere echtgenoot (of van de rechtbank, of van de voorzitter van de rechtbank, indien de instemming zonder gewichtige redenen geweigerd wordt), niet beschikken onder bezwarende titel of om niet onder de levenden over de rechten die hij bezit op het onroerend goed dat het gezin tot voornaamste woning dient, noch dat goed met hypotheek bezwaren; evenmin kan hij beschikken over het aldaar aanwezig huisraad noch het in pand geven, al was dit huisraad zijn eigendom (art. 1466 en 215, § 1, eerste en tweede lid, B.W.). En, al vermeldt de wet het niet in artikel 1466 B.W., toch krijgt artikel 215, § 2 B.W., m.b.t. de huurrechten van het onroerend goed dat een der echtgenoten gehuurd heeft en dat het gezin geheel of gedeeltelijk tot voornaamste woning dient, ook al toepassing (20). De medeëchtgenoot wordt hierdoor geen medeëigenaar van die goederen of rechten, doch bekomt een recht van toezicht en zelfs een zeker volgrecht (zie art. 224, § 1, 1 B.W.) (21).

19. Er zijn verder al de andere bepalingen van het primair huwelijksvermogensrecht die zoveel beperkingen kunnen meebrengen (zie in het bijzonder de art. 220-224 B.W.) (22); wat doorgaans gepaard gaat met een verhoogde interventie van de rechterlijke macht.

(20) CASMAN, H., en VAN LOOK, M., *o.c.*, V/2, blz. 3-4; — DILLEMANS, R., *o.c.*, 187; — RAUCENT, L., *Les modifications au régime légal et les régimes conventionnels*, in: *La réforme des droits et devoirs respectifs des époux et des régimes matrimoniaux*, Jeune Barreau - Bruxelles, 1977, 346.

(21) RAUCENT, L., *o.c.*, 346.

(22) CASMAN, H., en VAN LOOK, M., *o.c.*, V/2, blz. 4-6; — BAETEMAN, G., *Het primair huwelijksstelsel*, in: *Het nieuwe huwelijksvermogensrecht*, Post-universitaire lessenreeks, R.U.G., 1978 (eveneens in dit nummer, blz. 151 e.v.).

20. Er zijn ook nog de beperkingen die uit overeenkomsten kunnen voortvloeien (b.v. ingevolge lastgeving, vennootschap) (23), of ingevolge het gemeen recht (b.v. het verbod van verkoop tussen echtgenoten — art. 1595 B.W.). Zo hoeft het wel nauwelijks betoog dat het gemeen recht t.a.v. de onverdeelde goederen, eigendom van de echtgenoten die van goederen gescheiden zijn, temperingen opdringt, zoals t.a.v. elke medeëigendom.

III. BIJZONDERE REGELING

21. Zonder nu reeds aandacht te willen besteden aan de wijzigingsbedingen die de echtgenoten tot fatsoenering van hun scheiding van goederen mochten overeenkomen (24) dient hier toch te worden stilgestaan bij de eventualiteit — thans geregeld bij artikel 219 B.W. — dat de ene echtgenoot de andere het bestuur geeft van zijn goederen. Het gebeurt krachtens een lastgeving (die een algemene of bijzondere, een uitdrukkelijke of een stilzwijgende kan zijn), wordt tijdens het huwelijk gegeven en is te allen tijde herroepbaar (art. 219 B.W.).

Wanneer een echtgenoot (vroeger was het de vrouw — zie het oud artikel 1539 B.W.) het beheer van zijn goederen aan de andere echtgenoot (vroeger was het de man) heeft gelaten, is deze, hetzij op verzoek van de echtgenoot-lastgever, hetzij bij de ontbinding van het stelsel, slechts gehouden tot het opleveren van de voorhanden zijnde vruchten en hij is geen verantwoording schuldig voor die vruchten welke tot dan toe zijn gebruikt (art. 1467 B.W.). Reeds vroeger, onder de gelding van het oud artikel 1539 B.W., werd juris et de jure vermoed dat de vruchten die niet meer aanwezig zijn in het voordeel van de vrouw-lastgeefster of voor de huishouding gebruikt waren en was elk tegenbewijs uitgesloten (25). D.w.z. dat de echtgenoot-lasthebber tot rekenschap-geven gehouden blijft, doch dat zijn verantwoordelijkheid een mindere is: de echtgenoot-lastgever moet maar tijdig het gegeven mandaat intrekken als die echtgenoot meent redenen te hebben om het optreden van de echtgenoot-lasthebber te wantrouwen (26).

Doordat in artikel 1467 B.W. de term „beheer” wordt gebezigd gaat het ongetwijfeld om een stilzwijgende contractuele lastgeving; want alleen het uitdrukkelijk mandaat laat daden van beschikking toe mits duidelijk.

(23) CASMAN, H., en VAN LOOK, M., *o.c.*, V/2, blz. 6-7.

(24) Zie verder tekst, nr. 35 e.v.

(25) BAETEMAN, G., DELVA, W., en CASMAN, H., *o.c.*, 571, nr. 254.

(26) RAUCENT, L., *o.c.*, 349.

omschrijving (art. 1988 B.W.)(27). D.w.z. dat de echtgenoot-lasthebber alleen dan volkomen bestuursbevoegdheden over de goederen van de echtgenoot-lastgever bekomt, indien deze laatste dit bij toepassing van artikel 219 B.W. duidelijk in een uitdrukkelijke lastgeving vermeldt.

22. Het is evenwel denkbaar dat de echtgenoot-lasthebber handelt krachtens een gerechtelijk mandaat. Want indien de echtgenoot die in de onmogelijkheid verkeert zijn wil te kennen te geven, geen lasthebber heeft aangesteld of geen wettelijke vertegenwoordiger heeft, kan de andere echtgenoot aan de rechtbank van eerste aanleg vragen om in zijn plaats gesteld te worden voor de uitoefening van al zijn bevoegdheden of een gedeelte ervan (art. 220, § 2 B.W.); zulks onverminderd de specifieke regelingen waarin de wet op verzoek van de andere echtgenoot voorziet in geval van afwezigheid, onbekwaamverklaring of onmogelijkheid van de echtgenoot zijn wil te kennen te geven (art. 220, § 1 en 3 B.W.). Het zijn uitdrukkelijke opdrachten. En mij lijkt het zelfs niet uitgesloten dat de rechtbank toepassing zou kunnen maken van artikel 1426 B.W. uit het wettelijk stelsel om een van goederen gescheiden echtgenoot die blijk geeft van ongeschiktheid in het bestuur van zijn eigen vermogen, of die de belangen van het gezin in gevaar brengt, zijn bestuursbevoegdheden geheel of gedeeltelijk te ontnemen om ze op te dragen aan de medeëchtgenoot of aan een derde: het argument is artikel 1390 B.W. (28). Het zou t.a. tijdelijk kunnen gebeuren bij toepassing van artikel 223 B.W. dat bij grof verzuim toelaat dringende voorlopige maatregelen te vorderen bij de vrederechter. Trouwens alle bestuursbevoegdheden, ook in een scheiding van goederen met gemeenschap van aanwinsten, moeten functioneel doelgericht worden aangewend, want dat is de filosofie van het nieuwe huwelijksvermogensrecht; derhalve dient ook de corrigerende sanctie van het ontnemen van bestuursbevoegdheden aan een van goederen gescheiden echtgenoot aanvaard te worden.

AFDELING 3

DE BIJDRAGE IN DE LASTEN VAN HET HUWELIJK

23. Hier geldt het primair huwelijksvermogensrecht (zie de artikelen 213, 217, eerste lid en 221 B.W.). Ieder echtgenoot moet naar zijn vermogen bijdragen in de lasten van het huwelijk (art. 213 en 221 B.W.) en bij

(27) DEKKERS, R., II, nr. 1272; — *Verslag Subcommissie*, 301; — *Verslag Hambye*, 87.

(28) *Anders*: RAUCENT, L., o.c., 348.

voorrang zijn inkomsten daartoe besteden (art. 217, eerste lid, B.W.); met dien verstande dat elke ten behoeve van de huishouding en de opvoeding van de kinderen aangegane schuld de andere echtgenoot hoofdelijk verbindt (art. 222, eerste lid, B.W.).

24. De vraag, te weten of de echtgenoten, zoals vroeger, omtrent die bijdrage in de lasten van het huwelijk een afwijkende regeling zouden mogen bedingen (zie het oud artikel 1537 B.W.), lijkt me ontkenkend beantwoord te moeten worden indien het beding ertoe zou strekken één van de echtgenoten voor het geheel van die verplichting te ontslaan (29), aangezien de verplichtingen die vervat zijn in de artikelen 213, 217 en 221 B.W. de openbare orde raken (30). Bijgevolg mogen dergelijke bedingen niet meer in het huwelijkscontract opgenomen worden, tenzij om de modaliteiten van de bijdragen te bepalen (31) en dus b.v. ook om vast te leggen dat ieder echtgenoot geacht wordt zijn bijdrage dag na dag te hebben betaald, hetgeen enkel een bewijsmodaliteit is (32).

De kwestie is van zeer groot belang. Immers, indien die bijdrageverplichting integraal — dus principieel zonder begrenzing van hoegrootheid van de bijdrage — op ieder van de echtgenoten drukt (weliswaar voor iedere echtgenoot „naar zijn vermogen” — zie art. 221, eerste lid, B.W.), moeten een aantal vraagpunten beantwoord worden.

25. Wat zijn huwelijkslasten? Wat moet aldus worden aangemerkt, wat niet? Want, zonder behoorlijke afbakening zouden gebeurlijk alle inkomsten aangewend moeten worden vermits iedere echtgenoot zijn inkomsten bij voorrang dient te besteden aan zijn bijdrage in de lasten van het huwelijk (art. 217, eerste lid, B.W.).

Welnu, lasten van het huwelijk zijn alle uitgaven en inspanningen waartoe de echtgenoten jegens elkaar en jegens hen die met hen het gezinsleven delen, gehouden zijn opdat ieder van hen optimaal de kans zou krijgen op lichamelijke, geestelijk en zedelijke gaafheid en wasdom; maar ook niets meer. Het kan evenwel tot delicate betwistingen leiden. Want indien ieder het wel eens zal zijn, althans eens kan zijn, om de huishoudelijke behoeften *sensu stricto* (d.w.z. de uitgaven nodig om de dagelijkse behoeften en levensnoodwendigheden te dekken, inbegrepen degene die niet

(29) DELVA, W., *De algemene principes met betrekking tot het secundair huwelijksvermogensrecht*, nr. 16 en verwijzing naar de voetnoten 37 en 38, in: *Het nieuwe huwelijksvermogensrecht*, Post-universitaire lessenreeks, R.U.G., 1978 (eveneens in dit nummer, blz. 309 e.v.).

(30) Zie voetnoot 29; — PAUWELS, J., *Rechten en plichten van gehuwden (het primair huwelijksstelsel)*, Leuven - 1977, 91, nr. 100.

(31) In die zin ook PAUWELS, J., *o. et l.c.*

(32) RAUCENT, L., *o.c.*, 343 en 352.

strikt noodzakelijk zijn voor het bestaan doch die bijdragen tot het welzijn van al de gezinsleden) en alles wat betrekking heeft op het onderhoud en de opvoeding van de gezinsleden (inbegrepen de inwonende niet-gemeenschappelijke kinderen en zelfs, dunkt me, de anderen, verwanten of niet, die het gezinsleven delen) als huwelijkslasten te beschouwen, dan is dit zeker niet meer het geval voor andere uitgaven. Quid b.v. wat betreft zekere uitgaven die eerder een uitzonderlijk ofwel een professioneel karakter hebben (zoals het aanschaffen en onderhouden van werkmateriaal dat nodig is voor het normaal uitoefenen van een stiel of beroep)? Het zijn, dunkt me, huwelijkslasten, aangezien zij huishoudelijke behoeften zijn: het zijn immers uitgaven die moeten gemaakt worden om het beroep naar behoren te kunnen uitoefenen en om hiermee voldoende inkomsten te verwerven waarmee huwelijkslasten zullen kunnen gedekt worden (arg.: oud art. 226 septies, § 4 B.W.). Quid de belastingen en taxes?

De belasting op het eigenblijvend bedrijfsinkomen zal, althans kan, wellicht nog als een eigen last worden aangezien (alhoewel alle inkomsten bij voorrang dienen besteed te worden aan de huwelijkslasten — zie art. 217, eerste lid, B.W. — en daartoe wellicht gebruikt werden). Ook de mobiliënbelasting is bij scheiding van goederen geen huwelijkslast. Evenmin de belasting verschuldigd op inkomsten uit eigen onroerend goed dat aan een derde wordt verhuurd, of als woonst wordt verhuurd aan de medeëchtgenoot. Doch de onroerende voorheffing verschuldigd m.b.t. het huis dat door één van de echtgenoten ter beschikking wordt gesteld als gezinswoning is daarentegen wel een huwelijkslast. En is ook huwelijkslast de taks op het mobilair en de taksen op fietsen en motorvoertuigen die de gezinsleden ter beschikking staan.

26. Waarmee geschiedt de bijdrage in de lasten van het huwelijk? Principeel geschiedt dit met de inkomsten, aangezien ze daartoe bij voorrang dienen besteed te worden (zie art. 217, eerste lid, B.W.); soms ook met eigen kapitaal, aangezien iedere echtgenoot dient bij te dragen naar zijn vermogen, hetgeen niet enkel op inkomsten allerhande doelt.

Kan het ook gebeuren door prestaties in natura, b.v. door huishoudelijke werkzaamheden? Dit was uitdrukkelijk voorzien in de amendementen van de regering (33). Doch de Subcommissie is hier niet op ingegaan omdat dit „misschien wel een psychologische maar geen juridische betekenis heeft, aangezien die bijdrage (nl. huishoudelijk werk) moeilijk in geld te waarderen is” (34); bovendien nam de Subcommissie een, naar haar oordeel,

(33) Zie art. 218 van de amendementen door Minister Wigny ingediend (St. Senaat, 1965-1966, nr. 281).

(34) *Verslag Subcommissie*, 16.

verantwoord amendement aan dat ertoe strekte de woorden „en zijn staat” (zie het oud art. 218 dat voor het nieuw artikel 221 B.W. model stond) weg te laten, omdat „het woord „staat” herinnert aan de verschillende rol van man en vrouw in het huwelijk”. Toch kan hieruit niet worden afgeleid dat de wetgever zou hebben afgezien van de mogelijkheid om ook de permen (35). In die lijn trouwens ligt het arrest van cassatie dd. 24 april 1976 (36).

Om verwickelingen te vermijden zou het trouwens geraadzaam zijn dat in het huwelijkscontract één of ander beding zou worden opgenomen waarbij, bij wijze van bepaling van de bijdrage-modaliteit, het huiselijk werk zou gewaardeerd worden ten belope van het geheel of een deel van de (of van sommige van de) bedrijfsinkomsten van de andere echtgenoot. Het lost tal van problemen op ingeval de echtgenoot die huiselijke taken volbrengt — wat ook in de toekomst meestal de vrouw zal zijn — slechts enkele tot weinige persoonlijke bezittingen heeft, er weinig of geen te verwachten heeft en over geen beroepsinkomten beschikt: immers, die echtgenoot die per definitie zijn vermogen niet kan doen aanzwellen (vermits hij niet deelt in de besparingen op het inkomen van de medeëchtgenoot noch in de toeneming van diens vermogen) en wiens opbrengsten onvoldoende zijn om er mee bij te dragen in de lasten van het huwelijk... zou anders kunnen genoopt worden om zijn kapitaal aan te spreken, hetgeen hoogst onbillijk zou zijn.

Er is ook nog een andere oplossing om aan de verwickelingen te ontsnappen: nl. een scheiding van goederen bedingen met daarnaast een beding van jaarlijkse afrekening en gelijke verdeling van de verdiensten of besparingen (37), verstaan zijnde dat overeenkomstig een vooraf bepaalde modaliteit in de afrekening de bijdragen in de huwelijkslasten ingecalculleerd worden.

27. Wat zijn de inkomsten waarmee de bijdrage gebeurt?

Artikel 217 B.W. maakt geen onderscheid tussen de soorten inkomsten: zowel inkomsten uit arbeid als uit kapitaal worden ermee bedoeld (38).

(35) CASMAN, H., en VAN LOOK, M., *o.c.*, I/10, blz. 8; — DILLEMANS, R., *o.c.*, 44.

(36) Noot CASMAN, H., onder Cass., 24 april 1976, *R.W.*, 1976-1977, 993 e.v.

(37) DELVA, W., *Wisseloplossingen voor wie wil huwen met een contract van scheiding van goederen met gemeenschap van aanwinsten*, *T.Not.*, 1957, 209 e.v., vooral 219; — zie ook CASMAN, H., en VAN LOOK, M., *o.c.*, VI/2, 14; — DILLEMANS, R., *o.c.*, 188.

(38) PAUWELS, J., *o.c.*, 132, nr. 170; — *Verslag Hambye*, 12.

28. Tot welk beloop van de inkomsten — mutatis mutandis van het kapitaal — geschiedt de bijdrage in de lasten van het huwelijk?

De wet bepaalt dat iedere echtgenoot bijdraagt „naar zijn vermogen”. Bijgevolg is er, hetzij bij huwelijkscontract hetzij achteraf, overleg tussen de echtgenoten vereist (waardoor zij meteen, op gelijke voet, het levensritme van het gezin — o.m. de gang van het huishouden, de „train de vie” — bepalen), te meer dat de voor de huishouding en de opvoeding van de kinderen aangegane schulden waarvoor de echtgenoten solidair gehouden zijn de bestaansmiddelen van het gezin niet mogen te buiten gaan (art. 222 B.W.). Kwam dat overleg er niet dan kan enkel een rechterlijke beslissing de betwistingen daaromtrent oplossen.

29. Hoe gebeurt de bijdrage in de lasten van het huwelijk?

Betreft het een bijdrage in geld, dan stelt zich de vraag of hiervan afgifte moet worden gedaan? Dit is zeker het geval, en wel door afgifte van de geldsom aan de medeëchtgenoot, indien deze een lastgeving bekwaam tot uitoefening van de bevoegdheden die het huwelijksvermogensstelsel de echtgenoten laat (art. 219 B.W.), of wanneer hij daartoe een rechterlijk mandaat heeft (art. 220, 221 en art. 1426). Zoniet geschiedt er rechtstreekse betaling aan de schuldeisers. Maar wanneer noch contractueel noch rechterlijk mandaat bestaat, is er ook geen verplichting tot afgifte en heeft de medeëchtgenoot of hebben diens schuldeisers op die grond alleen geen recht om de inkomsten van de andere echtgenoot in beslag te nemen (arg. : art. 1466 B.W.). De medeëchtgenoot en zijn schuldeisers hebben enkel een vorderingsrecht tegen de andere echtgenoot als die tekort komt om bij te dragen in de huwelijkslasten, dat door middel van een geding bij de bevoegde rechtbank moet worden aanhangig gemaakt (de sanctie van veroordeling tot uitkering van hulp en de delegatie-sanctie van artikel 221 B.W.).

Betreft het een bijdrage onder een andere vorm dan een geldelijke, dan kan bij verzuim enkel gedacht worden aan aangepaste dringende voorlopige maatregelen of aan een echtscheiding of scheiding van tafel en bed.

30. Op welke manier wordt het bewijs van de naleving van de bijdrageverplichting geleverd?

Indien daartoe een beding in het huwelijkscontract werd opgenomen (b.v. dat ieder van de echtgenoten geacht wordt zijn bijdrageverplichting dag na dag te zijn nagekomen) is er een bewijsregeling voorhanden. De echtgenoot, of de derde die er tegen opkomt is tot het bewijs gehouden dat niet, of teveel, werd bijgedragen. Maar zoniet geldt het gemeen recht en is het de echtgenoot die de nakoming van zijn bijdrageverplichting voorhoudt

die tot de bewijsvoering gehouden blijft; waarvoor hij trouwens de bewijsmiddelen van het gemeen recht en tussen echtgenoten zelfs die van artikel 1399, derde lid, mag gebruiken.

AFDELING 4

DE ONTBINDING EN VERREKENING

I. ONTBINDING

31. Het stelsel neemt een einde door een van de klassieke oorzaken als bij ontbinding van het wettelijk stelsel (39). Het overlijden van een van de echtgenoten, de echtscheiding en de overgang naar een ander huwelijksvermogensstelsel blijven daarbij de meest courante oorzaken; de scheiding van tafel en bed en de gerechtelijke scheiding van goederen vallen daarentegen weg (40).

Mutatis mutandis, in zoverre ze niet in strijd komen met de economie van het stelsel, moeten de regels van het wettelijk stelsel toepassing krijgen voor het oplossen van de vele vragen die zich dan kunnen stellen en waarvoor de wetgever ons in het ongewisse laat (arg.: art. 1390 B.W.) (41).

II. VERREKENING

32. Bij de ontbinding van het stelsel dringt zich een verrekening op, die een dubbele reeks verrichtingen omvat: enerzijds de afrekening tussen de echtgenoten wat hun financiële verhoudingen betreft m.b.t. hun persoonlijke patrimonien en m.b.t. de rechten en schulden van de ene ten opzichte van de andere echtgenoot; anderzijds de vereffening en verdeling van de onverdeelde goederen die zij bezitten.

33. Wat de verrekening m.b.t. de persoonlijke vermogens betreft (te weten: de eventuele terugvordering van eigen goederen uit de tussen de echtgenoten bestaande feitelijke onverdeelde goederen, de vereffening van persoonlijke schulden, enz.) zijn de grote problemen: de bewijsmoeilijk-

(39) Zie VAN HOVE, E., *Het wettelijk stelsel-Ontbinding*, in: Het nieuwe huwelijksvermogensrecht, Post-universitaire lessenreeks, R.U.G., 1978 (eveneens in dit nummer).

(40) Immers, in geval van scheiding van tafel en bed en gerechtelijke scheiding van goederen blijft het huwelijk bestaan en zijn de echtgenoten van goederen gescheiden.

(41) DELVA, W., *De conventionele huwelijksvermogensstelsels*, nr. 43, c. in: Het nieuwe huwelijksvermogensrecht, Post-universitaire lessenreeks, R.U.G., 1978 (eveneens in dit nummer).

heden t.a.v. de eigendom van de opgevorderde goederen (42) en vooral de bewijsmoeilijkheden t.a.v. de gevraagde vergoedingen (waaromtrent in geval van scheiding van goederen niet het mechanisme van de vergoedingsrekeningen (zie art. 1432 en volg. B.W.) noch dat van de verrekening van de vergoedingen (zie art. 1442 en volg. B.W.) spelen doch wel het mechanisme van de vorderingen de in rem verso om de ongerechtvaardigde vermogensverschuivingen ongedaan te maken) (43). De voorheen door rechtspraak en rechtsleer gegeven oplossingen kunnen grotendeels dienst bewijzen (44).

Die verrekening is t.a. mogelijk — en soms ook al gedeeltelijk gebeurd — staande het huwelijk (arg.: art. 1469 B.W.), doch grijpt normaal plaats bij de ontbinding van het stelsel.

Vanzelfsprekend dat de persoonlijke schuldeisers van de echtgenoten die tijdens het huwelijk niet betaald werden, ook persoonlijke schuldeisers van die echtgenoten, hun rechtverkrijgenden of rechthebbenden, blijven (45). Maar uitzondering moet natuurlijk worden gemaakt wat betreft de gezamenlijk en hoofdelijk aangegane schulden.

34. Wat meer in het bijzonder de verrekening m.b.t. de onverdeelde goederen betreft — hetzij de onverdeeltheid nu normaal ontstond, hetzij die nu betrekking heeft op de roerende goederen waarvan niet kan worden bewezen dat ze eigendom zijn van een van de echtgenoten — kan iedere echtgenoot te allen tijde de verdeling vorderen hetzij van al hetzij van een deel van die onverdeelde goederen (art. 1469, eerste lid, B.W.). Het is zonder meer een onverdeeltheid die onderworpen is aan de regels van het gemeen recht (zie art. 577bis B.W.), en waaraan op elk ogenblik een einde mag worden gemaakt bij toepassing van het gemeen recht (art. 815, eerste lid, B.W.) (46).

Toch moeten de echtgenoten het bedongen pactum van onverdeeltheid eerbiedigen (art. 1469, eerste lid, B.W. dat hiervoor verwijst naar artikel 815, tweede lid, B.W.). Ook moeten zij zich verder houden aan de imperatieve bepalingen van het primaire huwelijksvermogensrecht

(42) Zie tekst, nr. 9 e.v.

(43) RAUCENT, L., *o.c.*, 350-351; — Cass. fr., 21 juli 1976, *Rép. not. Defrenois*, 1976, art. 31.247, met noot MORIN, G.

(44) BAETEMAN, G., DELVA, W., en CASMAN, H., *o.c.*, 572 e.v., nr. 258 en 260; — PIRSON, R., *Examen de jurisprudence* (1956-1959), Successions et libéralités, *R.C.J.B.*, 1960, 445 en 450.

(45) Zie voetnoot 5.

(46) DILLEMANS, R., *o.c.*, 185.

(waaromtrent in de wet uitdrukkelijk verwezen wordt naar art. 215, § 1 — zie art. 1469, eerste lid, B.W.)(47).

Bij dit uit onverdeeldheid treden kan de ene echtgenoot het aandeel van de andere (in één of meer goederen) slechts inkopen op een openbare verkoping of zo niet met machtiging van de rechter (art. 1469, tweede lid, B.W.): er wordt immers voor gevreesd dat er vermomde schenkingen tussen de echtgenoten zouden kunnen plaatsvinden, met als gevolg een niet te dulden aantasting van de belangen van derden. Vroeger dacht men er in de rechtsleer en -praktijk anders over: het ging om een verdeling en dan viel de overdracht niet onder toepassing van het oud artikel 1595 B.W. dat enkel verkopingen verbood(48). Nu wordt de verrichting door de wetgever als een verkoop bestempeld (alhoewel de Commissie voor Justitie van de Kamer van Volksvertegenwoordigers de inkoop door een medeëigenaar van het aandeel van de andere medeëigenaar als een wijze van verdeling blijft zien — en terecht, met alle konsekwenties van dien)(49). Indien het de rechtbank is die wordt aangezocht om de machtiging te verlenen — hetgeen aangevraagd wordt bij verzoekschrift overeenkomstig artikel 1253bis en volg. Ger.W. — zal de rechtbank vooraleer de machtiging te geven nagaan op welke wijze en onder welke voorwaarden er verkocht wordt(50).

Wat er ook van zij, om deze „inkoop” mogelijk te maken werd artikel 1595 B.W. aangevuld met een 4° tot opheffing van het verkoopsverbod tussen echtgenoten.

(47) Daarmee heeft de wetgever een beginsel in de wet geschreven dat door de rechtspraak en de rechtsleer werd voorgehouden. Want, in de vroegere rechtspraak en rechtsleer (zie BAETEMAN, G., DELVA, W., en CASMAN, H., 567; — BAETEMAN, G., *Le statut juridique des immeubles acquis conjointement par deux époux séparés de biens*, noot bij Rb. Brussel, 18 juni 1964, *R.C.J.B.*, 1971, 193 en volgende, vooral 210) werd art. 815, eerste lid, B.W. schaaftmat gezet wanneer aan het onverdeeld goed een bijzondere bestemming werd gegeven die het bestaan van deze onverdeeldheid bond aan de duur van die bestemming, en, zo deze duur niet beperkt werd, aan de duur van het huwelijk zelf. Het voorbeeld bij uitstek voor dit principe was precies de echtelijke woning waarin de plicht tot samenwoning wordt vervuld (zie DILLEMANS, R., *o.c.*, 185).

(48) DE BUSSCHERE, C., *Uit onverdeeldheid treden in een stelsel van scheiding van goederen*, *Notarius*, 1976, 304, met verwijzing naar een advies C.S.W. van de Koninklijke Federatie van Belgische Notarissen, 1962, 364, dossier 1310. Het gemeen recht biedt in geval van verdeling voldoende bescherming aan de schuldeisers.

(49) Verslag Baert, namens de Commissie voor Justitie van de Kamer van Volksvertegenwoordigers, *Parl. St.*, 1975-1976, 869-3, 19 (verder geciteerd: *Verslag Baert*).

(50) *Verslag Hambye*, 88.

WIJZIGINGSBEDINGEN

35. Geen enkele variante werd door de wetgever uitgewerkt. Dus zal ieder wijzigingsbeding moeten uitgeschreven worden (art. 1389 B.W.).

36. Het zal dikwijls wijs zijn een of ander beding in het huwelijkscontract op te nemen met betrekking tot de bewijsvoering tussen echtgenoten in zake de eigendom van de goederen(51); al was het een strengere regeling(52).

37. Ook een of ander beding met betrekking tot de nakoming van de bijdrageverplichting, kan nuttig zijn(53).

38. Zou eveneens zeer nuttig kunnen zijn: een of andere uitgewerkte regeling m.b.t. een jaarlijkse afrekening en verdeling van de verdiensten en besparingen(54). Meer bepaaldelijk is dit aangewezen t.a.v. de besparingen door de echtgenoten verwezenlijkt op hun bijdragen in de lasten van het huwelijk, waarmee zij dan, na besteding voor de huwelijkslasten overeenkomstig artikel 217 B.W., een onverdeeldheid hebben willen tot stand brengen samengesteld uit het gezamenlijk overschot van die inkomsten. De geldigheid van die regeling die door mij werd voorgesteld(54bis) wordt aanvaard. Dergelijke bedingen hebben het karakter van huwelijksvoordelen(55), niet van schenkingen(56).

Zou ook denkbaar zijn: het toevoegen van een uitgeschreven regeling van deelgenootschap naar Duits model(57).

39. Quid het beding dat de bestuursbevoegdheden van de van goederen gescheiden echtgenoten zou wijzigen?

Indien het beding t.a.v. de bestuursbevoegdheden enige ongelijkheid tussen de echtgenoten meebrengt, is het beslist ongeldig als strijdig met

(51) Deze bedingen hebben geen gelding jegens derden, doch dezen kunnen er zich niettemin op beroepen: RAUCENT, L., *o.c.*, 352; — DILLEMANS, R., *o.c.*, 187.

(52) DILLEMANS, R., *o.c.*, 184.

(53) Zie tekst, nr. 24 e.v.

(54) Zie tekst, nr. 26.

(54bis) DELVA, W., *Wisseloplossingen voor wie wil huwen met een contract van scheiding van goederen met gemeenschap van aanwinsten*, T.Not., 1957, 209 e.v.

(55) CASMAN, H., *Het begrip huwelijksvoordelen*, Antwerpen - 1976, nr. 224.

(56) Dit wordt doorgaans nog beweerd, zie o.m. RAUCENT, L., *o.c.*, 353.

(57) DILLEMANS, R., *o.c.*, 189; — RAUCENT, L., *o.c.*, 354, met verwijzingen; — WATELET, P., *Le contrat de mariage*, R.Not.B., 1977, 396.

het beginsel van de juridische gelijkheid van de echtgenoten, hetwelk de openbare orde raakt(58). Zou dus niet mogen: een beding dat alle bestuursbevoegdheden in handen van de vrouw legt.

Maar indien het beding ertoe zou strekken de bestuursbevoegdheden op gelijke wijze te beperken voor de beide van de goederen gescheiden echtgenoten? B.v. een beding, geconcipieerd naar het model van artikel 215 B.W., dat over bepaalde goederen niet zou mogen beschikt worden tenzij met instemming van de medeëchtgenoot? Mij dunkt dat dergelijk beding ongeldig is(59); want vooreerst is dergelijk beding blijkbaar niet opgesteld met het oog op de te beveiligen associatie en het te beschermen gezinsvermogen, wat de ratio legis is van artikel 215 B.W., en vervolgens zou het beding zeker strijdig zijn met de economie van het huwelijksvermogensstelsel van scheiding van goederen. Trouwens, ook in geval van combinatie van het stelsel van scheiding van goederen met een stelsel van gemeenschap zou dergelijke beperking van de bestuursbevoegdheden niet geoorloofd zijn, want vermits het niet mag in een wettelijk stelsel of in een stelsel van conventionele gemeenschap (zie art. 1451 B.W.: de echtgenoten mogen niet afwijken van de regels van het wettelijk stelsel die betrekking hebben op het bestuur over het eigen en het gemeenschappelijk vermogen) mag het a fortiori niet in de combinatie.

AFDELING 6

COMBINATIES

40. Het principe van de combinaties van stelsels, voorheen vervat in het oud artikel 1581 dat de combinatie vooropzette van het dotaal stelsel met dat van een gemeenschap van aanwinsten, blijft ongeschonden (arg.: art. 1387 B.W.). Weliswaar is een combinatie van een dotaal stelsel met een gemeenschap van aanwinsten niet meer geldig(60), doch een combinatie van een scheiding van goederen met een gemeenschap van aanwinsten lijkt nog best tot de mogelijkheden te behoren(61).

Toch moet dergelijke combinatie in principe worden ontraden. Vooreerst, omdat het gecombineerd stelsel dient uitgewerkt en uitgeschreven te

(58) Zie voetnoot 29.

(59) Anders: RENARD, *Cl., o.c.*, 204.

(60) DELVA, W., *De conventionele huwelijksvermogensstelsels*, nr. 35, in: Het nieuwe huwelijksvermogensrecht, Post-universitaire lessenreeks, R.U.G., 1978 (eveneens in dit nummer).

(61) RENARD, *Cl., o.c.*, 208; — RAUCENT, *L., o.c.*, 353; — DILLEMANS, *R., o.c.*, 188; — WATELET, *P., o.c.*, 395.

worden (art. 1389 B.W.)(62), met alle risico's vandien. Vervolgens omdat dergelijke combinatie nauwelijks zou verschillen van het nieuwe gebeurlijk door wijzigingsbedingen aangepast wettelijk stelsel (zij het qua samenstelling van de vermogens, zij het qua bestuursbevoegdheden, zij het qua ontbinding, vereffening en verdeling)(63).

Indien de combinatie bedongen wordt zal het doorgaans zijn omdat één van de echtgenoten een groot risico-dragend beroep uitoefent en hij de zuivere scheiding van goederen niet wil omdat hij zijn medeëchtgenoot wil laten delen in zijn beroepsinkomsten.

Telkens zal dan moeten onderzocht worden wat de echtgenoten gewild hebben(64). Er kan nu inderdaad geen sprake meer zijn van een zuivere combinatie van type-stelsels (65), omdat het stelsel van gemeenschap van aanwinsten geen bij de wet geregeld type-stelsel meer is.

Er is evenwel veel voor te zeggen dat er weer drie strikt van elkaar gescheiden patrimonia zullen zijn, en dat de bedongen gemeenschap minder ruim zal zijn dan in het wettelijk stelsel.

Er is ook gegronde reden om te denken dat het stelsel van scheiding van goederen nu wel het basis-stelsel moet zijn.

Bijgevolg is het ook redelijk om te zeggen dat de bedongen gemeenschap t.a.v. de bestuursbevoegdheden en de aansluitende schuldenregeling zal beheerst worden door de regels van het wettelijk stelsel, met dien verstande dat de door één van de echtgenoten voor de gemeenschap verworven aanwinsten en gebeurlijk daarvoor aangegane leningen zich laten plaatsen binnen het raam van zijn privaat bestuur.

41. Quid wanneer de scheiding van goederen zou worden gecombineerd met het wettelijk stelsel? Dan geldt het een combinatie van type-stelsels. Grosso-modo zouden de boven aangehaalde bedenkingen in het oog dienen gehouden te worden. Alleen is er geen reden om het stelsel van scheiding van goederen als basis-stelsel te beschouwen, tenzij de echtgenoten dit zo mochten gewild hebben voor hun combinatie.

(62) DILLEMANS, R., o.c., 188.

(63) CASMAN, H., en VAN LOOK, M., o.c., II/1, blz. 4 en V/2, blz. 13.

(64) DELVA, W., *De l'interprétation du contrat de mariage de séparation de biens avec communauté d'acquêts*, Ann. Not. Enr., 1956, 37 e.v.

(65) Zie voorheen: DELVA, W., *Het huwelijksvermogensstelsel van scheiding van goederen met gemeenschap van aanwinsten*, Tongeren - 1952 (met de tekst nr. 1 en voetnoot 2).

HOOFDSTUK 2

DE GERECHTELIJKE SCHEIDING VAN GOEDEREN

AFDELING 1

INLEIDING

42. Uitgaande, eensdeels, van het bestaan van een gemeenschappelijk vermogen waarop de beide echtgenoten bestuursbevoegdheden bezitten, en vooropzettende, anderdeels, het beginsel van de juridische gelijkheid van de huwelijkspartners, werd de wetgever ertoe gebracht de gerechtelijke scheiding van goederen aan ieder van de echtgenoten toe te kennen. Het is, indachtig het huwelijksvermogensstelsel waarmee zij gehuwd zijn (als het maar een ander is dan een zuivere scheiding van goederen), een vrij logische oplossing om de rechten van de beide echtgenoten te vrijwaren, die alsdan niet gedwongen worden hun toevlucht te moeten nemen tot echtscheiding. Het is een solutie die reeds lang, zij het in een andere kontekst van huwelijksvermogensrecht, werd voorgestaan (66).

AFDELING 2

MATERIEEL-RECHTELIJKE BEPALINGEN

I. DE GERECHTIGDEN

43. De scheiding van goederen kan in rechte gevorderd worden door ieder van de echtgenoten, of door diens wettelijke vertegenwoordiger (art. 1470, aanhef, B.W.).

44. De erfgenamen van de echtgenoot-eiser kunnen de ingeleide vordering voortzetten (67), en de vordering kan ook worden voortgezet tegen de erfgenamen van de echtgenoot-verweerder (68).

45. Doch de schuldeisers kunnen de gerechtelijke scheiding van goederen niet meer vorderen (art. 1471, eerste lid, B.W. en zie het oud art. 1446 B.W. wat betreft de persoonlijke schuldeisers van de vrouw), doch zij kunnen wel tussenkomen in het geding (art. 1471, tweede lid, B.W. en art. 1314 Ger.W.).

(66) DELVA, W., *Naar een nieuw huwelijksvermogensrecht?*, R.W., 1952-1953, 398.

(67) *Verslag Hambye*, 90.

(68) BAETEMAN, G., DELVA, W., en CASMAN, H., *o.c.*, 519, nr. 151.

II. GRONDEN

46. Aangezien de ratio legis van de gerechtelijke scheiding van goederen erin bestaat de vorderende echtgenoot te beveiligen tegen de medeëchtgenoot die het gemeenschappelijk vermogen in gevaar brengt en zo de rechten van de eisende echtgenoot krenkt (69), moet worden aangetoond „dat de instandhouding van het stelsel de belangen van de eisende echtgenoot in gevaar brengt” (art. 1470 B.W.). Een gevaar dat reëel moet zijn alhoewel daarom nog niet tot werkelijk feit moet zijn geworden.

Met „belangen van de eisende echtgenoot” worden bedoeld: „het aktueel recht van de medeëchtgenoot om er over te waken dat alles wat aan het gemeenschappelijk vermogen toekomt erin zou worden opgenomen, dat het gemeenschappelijk vermogen overeenkomstig zijn bestemming uitsluitend in het belang van het gezin wordt bestuurd en zijn toekomstig recht om bij de ontbinding een deel van het vermogen te ontvangen” (70).

47. Daartoe moet bewezen worden ofwel „de wanorde in de zaken van de andere echtgenoot”, ofwel „zijn slecht beheer”, ofwel „de verkwisting van zijn inkomsten” (art. 1470 B.W.).

De wanorde in de zaken impliceert een al dan niet verklaarde staat van onvermogen, mits die niet het gevolg is van pech van de echtgenoot-verweerder (71).

Slecht beheer onderstelt verrichtingen die strijdig zijn met de wettelijke bepalingen of met de finaliteit in zake de bestuursbevoegdheden (72).

Verkwisting van inkomsten duidt op de afwendig ervan, in strijd met het voorschrift van artikel 217 B.W.

48. Het volstaat dat feiten zouden bewezen worden die tot één van die toestanden leiden, indien die toestand maar rechtstreeks in correlatie staat tot het in gevaar brengen van de belangen van de eisende echtgenoot bij langer in stand houden van het stelsel.

Weliswaar werd als onvoldoende beschouwd om grondslag te zijn voor een gerechtelijke scheiding van goederen: de loutere vrees voor aantasting van het deel van de echtgenoot-eiser in het gemeenschappelijk vermogen (73); en terecht indien die vrees in kwestie het gevolg zou zijn van een

(69) *Verslag Hambye*, 89-90.

(70) CASMAN, H., en VAN LOOK, M., *o.c.*, V/3, blz. 4.

(71) CASMAN, H., en VAN LOOK, M., *o. et l.c.*

(72) CASMAN, H., en VAN LOOK, M., *o. et l.c.*

(73) *Verslag Hambye*, 89.

objectief risico, echter niet wanneer ze voortvloeit uit schuldige gedragingen van de echtgenoot-verweerder.

49. Levert het weigeren van de wijziging van het huwelijksvermogensstelsel grond op voor een gerechtelijke scheiding van goederen? Me dunkt van niet, tenzij de weigering kan geplaatst worden binnen de kontekst van wat artikel 1470 B.W. bepaalt.

AFDELING 3

PROCEDURE

50. De bevoegde rechtbank is deze van eerste aanleg (art. 568 en 569, 1° Ger.W.) van de woonplaats van verweerder (art. 624, 1° Ger.W.), hetgeen gewoonlijk de laatste echtelijke verblijfplaats van de echtgenoten zal zijn.

51. De vordering wordt ingeleid bij dagvaarding (art. 700 Ger.W.).

52. De schuldeisers van een der echtgenoten kunnen, zolang het eindvonnis niet is gewezen, hetzij in der minne hetzij bij exploit van gerechtsdeurwaarder, aan de eiser mededeling vragen van de vordering en mee-gaande bewijsstukken, en mogen ook al in het geding tussenkomen (art. 1314 Ger.W.).

Zij kunnen evenwel geen derden-verzet doen.

53. Wie vordert dient te bewijzen.

54. Behoudens het bevelen van bewarende maatregelen, mag de rechtbank op de vordering geen vonnis uitspreken dan een maand nadat de publiciteit gebeurde ter griffie van de rechtbank en in het Belgisch Staatsblad (zie verder); welke formaliteiten dienen in acht genomen te worden op straffe van nietigheid, die kan worden ingeroepen door de verweerder of door zijn schuldeisers (art. 1313 Ger.W.).

55. Verzet en beroep zijn mogelijk (arg.: art. 1315 Ger.W.). Insgelijks kan de belanghebbende in cassatie gaan.

Het gemeen procesrecht behoudt zijn gelding.

PUBLICITEIT

56. Met de navolgende publiciteitsvoorschriften dient rekening te worden gehouden :

1°. Van zodra de vordering op de rol is gebracht doet de griffier onverwijld inschrijving van een uittreksel van de vordering in een daartoe op de griffie gehouden register. Dat uittreksel bevat de dagtekening van de vordering en de identiteit (de naam, de voornaam, het beroep en de woonplaats) van de echtgenoten (art. 1311 Ger.W.)(74).

2°. Hetzelfde uittreksel wordt op verzoek van eiser opgenomen in het Belgisch Staatsblad; van welke opneming het bewijs wordt geleverd door een exemplaar van het blad waarop de bekendmaking voorkomt (art. 1312 Ger.W.).

3°. De griffier maakt melding van het vonnis op de kant van de inschrijving van het uittreksel in het daartoe bestemd register (art. 1315, eerste lid, Ger.W.)(75).

4°. Op verzoek van eiser wordt een uittreksel uit de beslissing van scheiding van goederen opgenomen in het Belgisch Staatsblad; in dit uittreksel worden vermeld: de dagtekening en het onderwerp van het vonnis, de rechtbank die het vonnis heeft gewezen, en in identiteit (de naam, de voornaam, de woonplaats en het beroep) van de echtgenoten (art. 1316 Ger.W.).

5°. Voor handelaars dient het vonnis of arrest bekendgemaakt te worden ter griffie van de rechtbank van koophandel alwaar de echtgenoot in het handelsregister ingeschreven is (zie art. 15 B.I., T. II, H.W.).

WERKING EN GEVOLGEN

57. Het vonnis dat de gerechtelijke scheiding van goederen uitspreekt werkt terug, wat de gevolgen betreft, tot op de dag van de eis; dit zowel tussen de echtgenoten als ten aanzien van derden (art. 1472 B.W.).

(74) Bovendien maakt de griffier, binnen een maand na het sluiten van het kalenderjaar, een alfabetische lijst op van de zaken die tijdens het verlopen jaar in het register zijn ingeschreven (art. 1311, vierde lid, Ger.W.).

(75) Hetgeen insgelijks gebeurt indien verzet of hoger beroep wordt aangetekend (art. 1315, tweede lid, Ger.W.).

58. Evenwel kan eiser, op straffe van nietigheid, de tenuitvoerlegging van het vonnis niet beginnen vóór de dag waarop voldaan is aan de formaliteiten die in de artikelen 1315 en 1316 Ger.W. zijn voorgeschreven (te weten: melding van het vonnis door de griffier op de kant van de inschrijving in het daartoe ter griffie gehouden register van de vorderingen tot gerechtelijke scheiding van goederen en publiciteit van het uittreksel van het vonnis op verzoek van eiser in het Belgisch Staatsblad).

59. Bovendien heeft de beslissing waarbij de scheiding van goederen wordt uitgesproken generlei gevolg indien de staat van vereffening van het vorige stelsel niet bij authentieke akte is opgemaakt binnen een jaar na de bekendmaking van een uittreksel uit de beslissing in het Belgisch Staatsblad; termijn die kan worden verlengd door de rechtbank die de scheiding van goederen heeft uitgesproken (art. 1473 B.W.). M.a.w.: om alle bedrog, en meer speciaal collusie tussen echtgenoten ten nadele van hun schuldeisers te voorkomen, is thans een werkelijke tenuitvoerlegging van het vonnis vereist.

Is dus niet meer voldoende: het instellen met het oog op tenuitvoerlegging van vervolgingen die-sindsdien-niet-meer-zijn-onderbroken (zie oud art. 1444 B.W.), begrip dat veel te vaag was (76).

Vanzelfsprekend dat alsdan de verlenging van de termijn van 4 m. (zie oud art. 1444 B.W.) tot 1 jaar (art. 1473 B.W.) beslist noodzakelijk was.

60. Wat meer in het bijzonder de schuldeisers van de echtgenoten betreft, heeft de wetgever bepaald dat zij verzet kunnen doen tegen vereffening buiten hun aanwezigheid en dat zij daarin op hun kosten mogen tussenkomen (art. 1474, eerste lid, B.W.).

Bovendien kunnen zij, binnen een termijn van zes maanden te rekenen van het verstrijken van de termijn van één jaar voor de vereffening gesteld, opkomen tegen de vereffening wanneer deze met bedrieglijke benadeling van hun rechten is geschied (art. 1474, tweede lid, B.W.).

Doch het is ook al zo dat, indien de formaliteiten werden in acht genomen die voor het inleiden, het voeren en afwerken van een gerechtelijke scheiding van goederen zijn voorzien, de schuldeisers van verweerder niet meer ontvankelijk zijn om na de in artikel 1473 en 1474 B.W. bepaalde termijnen (van respectievelijk één jaar en zes maanden) zich er tegen te verzetten dat de vereffening buiten hun aanwezigheid zou geschieden en daarin op hun kosten tussen te komen, of om tegen de vereffening op te komen wegens bedrieglijke benadeling van hun rechten (art. 1318

(76) BAETEMAN, G., DELVA, W., en CASMAN, H., *o.c.*, 523, nr. 157-158.

Ger.W.). Alleen als de opgelegde vormvoorschriften niet werden nageleefd kunnen de schuldeisers steeds (theoretisch 30 j. lang) opkomen tegen de vereffening.

Hetzelfde geldt bij gebreke van neerlegging, overeenkomstig artikel 15, B.I., T. II, H.W., van de beslissing waarbij de scheiding van goederen werd uitgesproken tussen echtgenoten van wie tenminste één handelaar is: in dit geval kunnen de schuldeisers verzet doen tegen het vonnis of arrest en opkomen tegen iedere vereffening die erop gevolgd mocht zijn.

61. Er dient tenslotte op gewezen te worden dat herstel van het vorige huwelijksvermogensstelsel — weze het dan een gewijzigd wettelijk stelsel of een conventionele gemeenschap van goederen — enkel mogelijk is via de wijziging van de bewerkte scheiding van goederen overeenkomstig de artikelen 1394-1396 en 1397 B.W. en de hierbij aansluitende bepalingen van de artikelen 1311-1316 en 1319 en 1319bis Ger.W. De mogelijkheid tot herstel die het oude recht bood (zie de oude artt. 1445 en 1451 B.W.) is weggevallen (doch weliswaar behouden bij wege van overgangsmaatregel — zie art. III en IV, 47 W. 14 juli 1976)(77).

(77) BAX, M., en CASMAN, H., *Wet van 14 juli 1976 betreffende de wederzijdse rechten en verplichtingen van echtgenoten en de huwelijksvermogensstelsels*, R.W., 1976-1977, 375.